

Nr 442.

Av herrar **Hagberg** i Luleå och **Brädefors**, om upphävande av den s. k. *Åkarpslagen*.

Riksdagsmannavalet 1932 gav för första gången i Sveriges historia flertal åt de av arbetarna burna partierna. Det borgerliga nederlaget stod i nära samband med de borgerliga partiernas högljudda krav på nya klasslagar för att illegalisera arbetarnas tidigare lovliga strävanden. Dessa olika krav, som syftade till ett begränsande av fackföreningarnas verksamhet, förbud mot den kommunistiska rörelsen, vidgade polisbefogenheter och skärpande av redan tidigare bestående klasslagar, gjorde den svenska arbetarklassen medveten om nödvändigheten av att slå tillbaka en allt fräckare och högljuddare reaktion. Inte minst det nuvarande regeringspartiet förstod att appellera till denna arbetarnas opinion mot polispolitikernas signaler. I tal och skrift ställde socialdemokratin frågan om kampen mot undantagslagstiftningen i förgrunden. Den svenska landsorganisationens ledning anslog en kvarts miljon kronor till det socialdemokratiska partiets valrörelse, med den uttryckliga motiveringen, att en förstärkt arbetaruppmarsch var nödvändig för att slå tillbaka strävandena att skapa en lagstiftning mot den svenska fackföreningsrörelsen och arbetarnas demokratiska fri- och rättigheter.

Ett resultat av arbetarövertikten vid valet blev att den frisinnade regeringen fick lämna plats för en socialdemokratisk sådan.

Under decennier har den svenska arbetarklassen hugnats med beskrivningar om de oanade möjligheter till en fredlig övergång till socialismen som den så kallade demokratins väg erbjuder. Målet förespeglades som allt närmare med varje ökning av antalet arbetarombud i riksdag, landsting och kommunalförsamlingar. Frågan om reaktionens besegrande har alltid framställts som uteslutande en fråga om att förvandla de borgerliga partiernas majoritetsställning till det motsatta. Alla de reaktionära lagar som tidigare riksdagar genomfört skulle utan vidare avskaffas. En regering stödd på folkflertalet hade makten att bemästra en motsträvig riksdag genom att upplösa densamma och utlysa nya val. I ett sådant val skulle också en verklig arbetarsamling kunna vinnas som aldrig någonsin tidigare, de tekniska förhållanden som möjliggjort för de borgerliga partierna att profitera på gemensam kartell o. d. bringas ur världen genom att arbetarsidan skapade en motsvarande valsamverkan, kort sagt, en riksdagsupplösning skulle så reducera de borgerliga partiernas representanter att dessa bleve i minoritet i riksdagen. Allt detta förband arbetarna med valresultatet 1932 och tillkomsten av en socialdemokratisk regering. *Riksdagsupplösning och*

nyval — det var arbetarklassens stora trumfkort gentemot den svenska borgarklassen och dess partier.

I detta läge borde det från tidigare refererade utgångspunkter ha varit relativt lätt att driva över de borgerliga partierna i defensivställning. Offensiv för verklig hjälp åt krisens offer, för förhindrande av alla reaktionära lagstiftningssträvanden, för avskaffandet av tidigare genomförda klasslagar som begränsade arbetarnas stridsmöjligheter mot kapitalet, för förbud mot de öppet fascistiska partier som hota att införa samma tukthusregim i Sverige som i mellaneuropa — se där det svar och de arbetsuppgifter för arbetarnas partier som 1932 års val anvisade. Ett sådant dagsprogram kunde och kan förverkligas utifrån ovan angivna utgångspunkter. Det ginge inte utöver den ram och de förespeglingar som regeringspartiet givit i sitt valmanifest. Dess förverkligande skulle inte lösa frågan om samhällets socialistiska omgestaltning, men det skulle motsvara väljarflertalets i den givna situationen uttalade vilja.

Detta insåg också de borgerliga partierna och det gick igen i den borgerliga pressens kommentarer av valresultatet. Men regeringen föredrog att kohandla med de borgerliga partierna och följaktligen att låta dessa, som lidit nederlag i valet, bli bestämmande för den politik som skulle föras. De borgerliga partierna hämtade ny tillförsikt. Redan vid 1933 års riksdag framfördes motionsvägen krav om förbud mot kommunistiska partiet. Riksdagen beslöt också som bekant att ge regeringen i uppdrag att utreda omnämnda fråga för att sedan framlägga förslag. I följd höjde de borgerliga partierna sina anspråk. Förutom kraven om lagstiftning i tredjemansfrågan, vilka genom lindhagenkommissionen utvidgades till att omfatta ett betydligt vidsträckt område, ställdes krav om reglering av fackföreningarnas stadgar och omröstningsregler, om förbud mot så kallade samhällsfarliga strejker och strejker vid statliga och kommunala företag, om obligatorisk skiljedom vid tvister mellan kapital och arbete o. s. v.

För regeringen borde valresultatet 1932 ha varit en förpliktelse inte blott att bekämpa dessa nya lagstiftningssträvanden i den mån de rikta sig mot demokratiska fri- och rättigheter, utan också att taga initiativ, utnyttja regeringsställningen för att rikta ett slag mot tidigare genomförda lagar, som begränsa arbetarnas rörelsefrihet i försvaret av sina ekonomiska och politiska intressen. Den reaktionära Åkarpsslagen, på sin tid genomtrumfad av en borgerlig riksdagsmajoritet och vars karaktär av klasslag är så uppenbar att det står utom varje diskussion — den definieras exempelvis i Nordisk familjebok som klasslag! — består fortfarande och regeringen har inte gjort något för att avlägsna denna skamfläck ur den svenska lagstiftningen. I de borgerliga partiernas nya lagstiftningsyrkanden förekommer till och med krav om att skärpa denna lag. Lösdrivarlagen som gör hederliga men hemlösa arbetare till objekt för trakasseringslystna polis- och kommunalmyndigheter består även, utan att något initiativ tagits från rege-

ringens sida för att avlägsna densamma. År 1928 genomfördes lagen om kollektivavtal och arbetsdomstol, en lag som då bekämpades på det bitt-raste av en i den frågan enig arbetarklass.

I år har denna lags klasskaraktär belysts genom konflikterna vid Strebelverken och i Skene. Trots att man exempelvis i fråga om Strebelverken, inte minst från socialdemokratiskt håll, måste erkänna att arbetarna i sak har rätt, ställer man sig på arbetsköparens ståndpunkt, därför att denna formellt kan stödjas på en klasslagparagraf. Dryga böter utmätas av arbetarna och varje försök från deras sida att försvara sitt arbete gentemot en trakaseringslysten arbetsgivare kriminaliseras.

Lika talande äro händelserna i Skene. Till det yttersta pressade arbetare ha tvingats böja sig för ett kollektivavtal som de själva bekämpat vid avtalsförhandlingarna. De ha bland annat ansett sig böra få sluta sin arbetsvecka klockan 6 på lördagskvällarna i stället för klockan 10, som avtalet föreskriver. Då de inte genom förhandlingar eller i samband med avtalsrevisionen kunnat vinna gehör för sina krav ha de lämnat arbetsplatsen klockan 6. Däri består deras så kallade brott. Instämnda av arbetsgivaren inför arbetsdomstolen ha de där hunsats av dess så kallade demokratiska och liberale ordförande så att de varit tvungna att kalla honom till ordningen genom att påminna honom om de svenska domarreglerna. De ha dömts till dryga böter därför att de vägrat realisera sin arbetskraft efter klockan 6 på lördagskvällarna när de svenska medborgarna i allmänhet anse sig berättigade att njuta av en trots allt kort helgvila.

Skenekonflikten utgör också på sitt sätt en illustration till hur denna lagstiftning förkväver varje initiativ från enskilda arbetargrupperns sida. Den långt gående rationaliseringen i textilindustrin och den i samband därmed rådande arbetslösheten samt inte minst den skillnad mellan produktionsmängd och konsumtionskraft som krisen blottat har bland de arbetande skapat en allt starkare opinion för kravet om en förkortning av arbetstiden. Såväl internationella som svenska fackliga kongresser ha uttalat sig för en sådan begränsning. Av olika anledningar, som man här inte har anledning att gå in på, har emellertid varje försök att åstadkomma en landsomfattande aktion eller en samtidig aktion bland arbetarna inom speciella fack för förkortning av arbetsveckan misslyckats. Då rationaliseringens och missförhållandenas tryck inte är lika över hela landet försvåras en samtidig aktion i samband med avtalsrevisioner från arbetarnas sida. Å andra sidan tvingas arbetarna, där detta tryck blir hårdast och olidligast, att isolerat taga upp frågan. Just detta gjorde Skenearbetarna. Resultatet blev att de, tack vare tvångslagen, dömdes till dryga böter. Om inte denna lag hade varit, skulle dessa arbetare troligen ha genomfört sina blygsamma krav och detta skulle å andra sidan ha sporrat arbetarna inom hela textilindustrin att fortsätta i Skenearbetarnas spår. Den centralisering av kollektivavtalsväsendet som möjliggjorts av tvångslagen har blivit ett medel

för att konservera arbetsförhållanden, som redan den tekniska utvecklingen gjort orimliga. Den har lett till en nivellering av lönerna, men en nivellering nedåt.

Ett exempel på själva klasskaraktären och hur lagen riktar sig just mot arbetarna är ett aktuellt domslut i en textilarbetarkonflikt. Tre arbeterskor hade varit frånvarande från arbetet i tre timmar. Vederbörande arbetsgivare instämde dem till arbetsdomstolen med krav om skadestånd. Arbetsdomstolen konstaterade att strejken — ty en sådan var det — var »olaglig». Arbeterskorna dömdes därför att i skadestånd betala 16 kronor pr timme för den tid de varit frånvarande från arbetet. Deras arbetsförtjänst torde ha utgjort 75 öre pr timme, men vid fastställandet av arbetarnas »skuld» tages icke hänsyn härtill, utan i stället till den »skada» som arbetsgivaren anses ha blivit tillfogad. Om därför vederbörande arbeterskor olagligt blivit hemskickade av arbetsgivaren, hade det eventuella skadestånd de kunnat tilldömas blott motsvarat deras timlön eller för 3 timmar ungefär kronor 2: 25. Detta exempel visar det orimliga i de nuvarande förhållandena.

Det borde därför vara anledning att nu bringa ur världen dessa klasslagar och andra sådana, som försvåra och omöjliggöra arbetarnas försvar för sin arbetskraft, det enda de ha att försälja. Regeringen har som sagt inte tagit något sådant initiativ. Tvärtom har den använt sin maktställning för att genom nya lagar ännu mera befästa det nuvarande klassväldet. Det befästa fattighuset har blivit en ännu mera markerad realitet sedan folkflertalet gav sitt votum mot den borgerliga politiken. Under de två år som gått sedan sista riksdagsmannavalet har ett flertal nya lagar på regeringens initiativ tillkommit, lagar vars klasskaraktär är uppenbar.

I den tidigare socialdemokratiska agitationen har det icke sparats på hån mot de borgerliga reaktionärer, som i en polisstat se sitt politiska ideal förverkligat. Yttrandefrihet och församlingsfrihet, tryckfrihet, frihet till liv och egendom, skydd mot byråkratiskt godtycke, mot censur och polis-spioneri — se där några tidigare gångbara socialdemokratiska slagord. När det på sin tid exempelvis avslöjades, att polisen avlyssnade Hjalmar Brantings telefoner, gjordes från socialdemokratins sida en väldig kampanj mot ett dylikt polisgodtycke. Allt detta har nu emellertid glömts. Hur eftertrycklig denna »glömska» är framgår inte minst därav, att den socialdemokratiska regeringen vid 1933 års riksdag med sin »lag om vissa tvångsmedel i brottmål» (svensk författningssamling nr 182) gav sådana befogenheter åt polisen, som ingen tidigare svensk regering vågat föreslå riksdagen. Brevhemligheten och telegramhemligheten har förr varit en lagligt skyddad beståndsdel i svenska medborgares fri- och rättigheter. Denna är upphävd. Polisen har fått fullmakt att i alla sådana fall, där den »misstänker» brott som kan föranleda straffarbete, ja, t. o. m. blott fängelse, censurera vederbörandes post och telegram, företaga husundersökningar och kroppslig visitation. I den mån som de politiska rättigheterna beskäras och framför allt i tider av

politisk reaktion, ger bara denna lag polisen fullständigt fria händer i kampen mot arbetarnas organisationer liksom mot enskilda arbetare. Även privatlivet har nu ställts under polisuppsikt i detta land, som gärna vill skryta över sin »urgamla frihet».

I föl genomtrumfade regeringen lagen om förbud för väpnade kårer liksom de skärpta vapenrestriktionerna. Resultatet blev ju bland annat vittgående befogenheter för fascistorienterade polischefer i detta land, som befullmäktigades att å statens bekostnad rekrytera och uppsätta truppstyrkor — reservpolis — med uppgift att användas till den så kallade inre ordningens bevarande. Denna lag förbjuder icke, utan legaliserar i stället de fascistiskt avancerade elementens strävanden att skapa formationer för inbördeskriget. Genom de formuleringar och förtydliganden som givits i denna lag kan den jämväl användas exempelvis av en reaktionär regering för att förbjuda nu existerande legala arbetarorganisationer. Vapenlagen är icke ett hinder för borgarklassens beväpning, som redan de facto genomförts. Den kompletterar övriga vidtagna åtgärder för att göra den svenska arbetarklassen till hjälplösa livegna under en despotisk borgarklass. De internationella erfarenheterna — Österrike, Tyskland, Spanien och Frankrike — ha visat, att arbetarklassen många gånger med vapen i hand varit tvungen att försvara sig mot den fascistiska borgarklassen. Arbetarnas kamp har varit en kamp till försvar av demokratiska fri- och rättigheter. Den har många gånger inskränkt sig till ett försvar av den borgerliga demokratin mot borgarklassen. Den har slagits ned på grund av arbetarklassens bristande förberedelser och dåliga beväpning. Med tanke härpå är det uppenbart, att varje åtgärd som försvårar arbetarnas strävanden att försvara sig mot borgarklassen kan bara vara till fördel för den sistnämnda.

Fjölårets riksdags beslut att ge regeringen i uppdrag att inkalla en ertima riksdag för beslut om »lag rörande ekonomiska stridsåtgärder» möjliggjordes återigen genom regeringens ställningstagande. Den tillsatte lindhagenkommissionen, som skärpte högermannen Bergendals beryktade lagförslag och skärpte de krav, som högern själv i motion framfört. Dess löfte att skyndsamt genomföra lagstiftningen underlättade strävandena att ställa tredjemanslagen i förgrunden. Detsamma gäller beträffande regeringens ställningstagande till kraven om lagstiftning, som förbjuder eller begränsar alla fackliga konflikter. Den borgerliga riksdagsmajoritetens beslut, riktade mot fackföreningarnas kollektivanslutning till visst politiskt parti liksom mot landsorganisationens sorglustiga Tysklandsbojkott, visar klart, att reaktionens lagstiftningssträvanden inte stoppas upp genom regeringens understöd, utan tvärtom befordras. Aptiten växer medan man äter —, den svenska borgarklassens lagstiftningsraseri mot arbetarna i dessa dagar illustrerar utmärkt denna sats.

Från regeringspartiets sida har denna vidunderliga taktik att själv genomföra arbetarfientliga lagar, »för att kunna deltaga i utformandet av desam-

ma», motiverats med det nuvarande maktläget i riksdagen. Även om de borgerliga partierna ha majoritet är icke detta något skäl för att den svenska arbetarklassen frivilligt skulle sätta på sig handbojor. Genom sina starka organisationer, genom att utnyttja sin kraft utanför riksdagen har den resurser fullt tillräckliga för att slå tillbaka det borgerliga angreppet. Dessutom tillkommer det betydelsefulla faktum, att en riksdagsupplösning med ett nyval med all säkerhet skulle förändra maktbalansen i riksdagen. Den skulle ge det antiborgerliga folkflertalet möjligheten att på demokratisk väg ge riksdagen en sammansättning, som mera återspeglar folkets vilja. Med hänsyn härtill är en undfallenhet inför den borgerliga reaktionens krav ett kränkande av den så kallade demokratiska folkviljan. En minoritetsdiktatur har alltid bestått i detta land liksom i varje kapitalistiskt land. Vad som skett under de senaste åren har avlägsnat även den formella parlamentsmasken från denna minoritetsdiktatur. Folkflertalet vill inte ha en tredjemanslag, en vapenlag, en lag som inspirerar till skapandet av fascistiska skyddskårer under namn av reservpolis eller en lag som upphöjer polismyndigheten till övervakare av människornas privatliv. Folkflertalet vill inte ha åkarpsslagen, lagen om arbetsdomstol och lösdrivarlagen. Folkflertalet vill avlägsna alla de hinder som rests för att försvåra och omöjliggöra kampen för det dagliga brödet. Detta visar riksdagsmannavalet 1932 och landstingsvalen 1934.

Då vi inför riksdagen framlägga förslag om slopande av klasslagarna göra vi det i övertygelse om, att detta motsvarar det svenska folkflertalets önskan i dagens situation. Lika övertygade äro vi om att folkflertalet anser, att allt som kan göras måste göras för att förhindra tillkomsten av nya klasslagar, tredjemanslagen och andra. Regeringen har i sin hand att upplösa riksdagen för att göra slut på polispolitiken och värna de demokratiska fri- och rättigheter som Sveriges arbetande folk i decenniers hård och offerfylld kamp tillkämpat sig. När vi ställa förslag om klasslagarnas slopande förbinda vi detta med våra strävanden att vinna det antiborgerliga folkflertalet för kravet om riksdagsupplösning och nyval.

Vi föreslå med denna motivering,

att riksdagen beslutar att 2:a stycket i 23 § 15 kap. S. L. måtte utgå ur lagen tillika med texten från och med orden »eller ock» till och med orden »erbjudet arbete» i 24 § 15 kap. samma lag (Åkarpsslagen).

Stockholm i januari 1935.

Hilding Hagberg.

J. H. Brädefors.